

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація:
Львів, РИНОК Ч. 10. П. ПОВ.
Телефон Редакції 245-48
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060
Банку Чеської Ліквідації
Прага „Діло“.
Рукописи не повертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . . . 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . 30.00 „
річно . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ. У ЧЕ.
ХОСЛОВАЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО
КНИЖКУ Б-НИ „ДІЛА“ В ОБЕМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Німецько-французька декларація визнає спільний кордон та передбачує консультацію.

Авас подає текст франко-німецької декларації, що її підписали в Парижі у вівторок 7. груд. 1938:

„Жорж Бонне, міністр закордонних справ Франції та Йоахим фон Рібентроп, міністр закорд. справ Німеччини, виступаючи в імені своїх урядів, устійлими підчас стрічі у Парижі 6. грудня 1938. таке:

1) Оба уряди є переконані, що мирні, добросусідські взаємини між обома державами становлять один із суттєвих елементів консолідації європейської ситуації та збереження європейського мира. Оба уряди домагаються усіх зусиль, щоб забезпечити розвиток взаємини у цьому напрямі.

2) Оба уряди стверджують, що між ними

нема ніякого невирішеного територіально-го питання та свідомо визнають кордон між їхніми державами як остаточний.

3) Оба уряди рішені — зі застереженням для спеціальних взаємини з третіми державами — підтримувати зі собою контакт у всіх справах, які інтересують оба краї, та переводити взаємну консультацію у випадках, колиб дальший розвиток подій міг викликати міжнародні труднощі.

З цією думкою представники обох урядів підписали цю декларацію, яка негайно входить у життя.

Виконано два примірники, у французькій та німецькій мові.

Париж, 6. грудня 1938.

Підписи міністрів Бонне і Рібентропа.

Найкращим і наймишлішим дарунком
НА СВ. МИКОЛА І НА ЯЛИНКУ
для кожного є
Премійна вкладкова книжечка
найбільшого й тому найпевнішого українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська 20. тел. 280-58.

Маючи цю книжечку — крім звичайних відсотків — можна одержати ще й нагороду заощадності в сумі 25—100 золотих.

8. грудень.

Львів, 7. грудня 1938.

День 8. грудня п. р. запечатлює сімдесятіття „Просвіти“. З ним це наше перше на Галицькій Землі українське товариство кінчав сімдесяті років своєї невсипущої, тяжкої праці Тяжкої — бо почалася праця на бодяччій зарослому полі. Невсипущої, — бо бодячка було високе, густе, за ним не видно було промінчиків асного світла, його треба було полоти, а корінням виривати. І стелалося воно перед робітниками „Просвіти“, кололо їм ноги, кололо до крові, руки ранами вкривалися, тяжкий соловий піт скроплював їх чола. Та за довгі роки на тому полі прочищено стежку. Нею відважно йшли лави робітників. Робота йшла легше. А за сімдесяті років бодячка не стало. Ще тільки тут та там показується буря. Та й його виполюють. Виполюють дорешти, щоб поле стало чисте. Щоб на ньому, ясній і усміхненій, став його господар — свідомий український громадянин, вихований у школі „Просвіти“.

Той, що знає, як виглядала наша народна нива перед сімдесятими роками, що знає, який тернистий шлях пройшла у своїй праці „Просвіта“, будуючи на ній національне життя, — не може не відчувати гордості, коли жинє очима те, як через „Просвіту“, як її заходами, одні козо одного, виростили великі будинки національного життя. Тут і кооперація, тут і школа, тут і наука, тут і культура, тут і мистецтво, тут і народне здоров'я, одне слово — все, що творить життя свідомого, культурного народу. Це не голі слова, це — гола дійсність. То тільки тим, що знали жити теперішністю, що знали надбання, здобуті довголітньою важкою працею, вважали за щось самозрозуміле, що виналяють зрозумілих, тільки для своєї праці, поза нею нічого не бачать, а то й пераз від себе починають історію народу — тільки таким людям може алаватися сімдесятіття праці „Просвіти“ чимось значаєм, буденним. Але ж думати так, це значить — не знати історії нашого народно-го життя, не доцінювати праці, що її вкладали у „Просвіту“ цілі покоління найкращих наших людей, не розуміти ваги чорної роботи, без якої неможливий розвиток народу, не значить — перепредставити народно-го традицію, яка так тісно зв'язана з матір'ю українських культурних товариств і установа, зв'язана з „Просвітою“ та її діячами.

Міркуємо, що ювілейний рік, який започинає в нас святкування, свідчування від найважливіших до — скромніших, а то й німчих, — що цей рік усеїдило усе наше громадянство з вагою „Просвіти“ для нашого національного життя, що він дав усім нам нагоду оглянутися назад і оцінити гарила її праці. Рішачасно цей ювілейний рік відкрив нам усім очі на те, які ще великі завдання ждуть наше товариство, яке ще величезне поле праці для нього, якого треба ще робити так, ніякого треба жити си-

Проф. Сітон Ватсон до прем'єра о. д-ра Волошика.

Прем'єр уряду Карпатської України о. д-р А. Волошин дістав від відомого англійського вченого проф. д-ра Сітона Ватсона щирі побажання та заохочення, що він готов станути до помічі прем'єрові та урядові Карпатської України, якщо його поміч уважатимуть потрібною.

МАНІФЕСТАЦІЇ ЗА УКРАЇНСЬКОЮ ВЛАДОЮ.

Скрізь по селах і містечках Карпатської України відбуваються масові сходили й віча, в яких населення заявляється за чисто українською владою з о. д-ром А. Волошином у провіді. Такі збори відбувалися перед номінацією нового уряду, відбуваються теж і тепер, щоб аманіфестувати радість населення, що вся влада перейшла в українські руки. Збори домагаються скрізь ліквідації москвофільства, за яким скрізь скривається феодально-бродівська агітація, що малаб підготувати шлях Горітєві. У хустсько-тячківській округі відбулися тише в одному дні маніфестації в таких селах: Гачів, Терново, Вілхінці, Нягово, Баденя, Грушова, Біловарці, Нересинця, Ганичі, Калина, Брустуря й Дубове. Крім того відбулися ще маніфестації в Іршаві, Білаках та Ясіні. Збори у всіх агаданих місцевостях вислали телеграми до Праги, домагаючись чисто-українського уряду. Такі телеграми повисилили теж різні культурно-освітні товариства з цілого Закарпаття.

РОЗБУДОВА КАРПАТО-УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА.

У дні 21. м. м. відбулося святочне відкриття української державної гімназії в Білаках. (Туди — пригадуємо — евакуували були березівську гімназію). На відкритті було поперк 600

осіб, між ними багато б. бродівців і феодіківців, які, названі сумним досвідом, зрозуміли свою помилку. Новопризначений управитель гімназії Еуген Ретій заявив підчас відкриття, що навчальною мовою гімназії буде мова, „якою говорите ви — звернувся до учасників — та яку називаєте руською, а цілий світ називає її українською. В гімназії пануватиме лиш одна правда, що її репрезентує батько о. д-р Волошин, наша влада та символізує жовто-блакитний прапор“. Від районної горожанської школи витав нововідкрити гімназію учитель Світлик. За село Білки промовляв господар Іван Ігнатко. Від гімназійної молоді промовляв учень М. Козуб. Свято закінчилося відспіванням „Ще не вмерла“. Досі ходить уже до гімназії в Білаках 293 учні. Тому, що через комунікаційні труднощі не всі учні могли і час вписатися, вписи продовжено до 10. п. м. Чинні вже всі класи крім VII, до отворення якої якої недостає ще кількох учнів.

У Рахові відкрито у найближчому часі сім клас української державної реальної гімназії. Управителем цієї гімназії визначено д-ра Юліана Головацького.

У Великому Березному примістили ужгородську торговельну школу, яку перемістили тепер на державну експортну академію. Цього року буде там працювати I і II курс академії. Про відчинення вищих курсів рішуть міністерство освіти в Хусти.

В Перечині почала вже правильну науку українська державна гімназія (перевезена з Ужгороду). Наука відбувається разом з популюди. Для довідкової молоді призначено відділи шкільні поїзди, які їздять чотири рази денно

Карпатська Україна дефінітивно виділена згід юридинції єпископа Стойки

НА СЛУЖБАХ БОЖИХ ЗГАДУЮТЬ ЄПІСКОПА НИРАДІЯ.

Як подає пресова служба Карпатської України, на основі постанови Святої Конгрегації для Східної Церкви всі парохії на території карпато-української держави виділено згід

юрисдикції ужгородського єпископа Стойки та підчинено виключно апостольському адміністраторові з Хусту. Священники згадують уже в екстеніях єпископа Діонізія Нирадія.

Присилайте передплату!

70-ліття „Просвіти“ — всеукраїнське свято.

Сьогоднішній ювілей Товариства „Просвіта“ у Львові — це свято цілого українського народу, і це тому що Товариство „Просвіта“ у Львові вже від перших років свого існування поставило свою працю на всеукраїнському ґрунті.

Справді, уже за головування другого з черги голови „Просвіти“ Юліана Лаврівського (від 20. травня 1870 р. до 5. травня 1873 р.) Виділ „Просвіти“ причинився до заведення української мови в „Часописі для народних учителів“, що його видавало міністерство освіти Угорщини для учителів Закарпаття; прийняв у члени „Просвіти“ двох українських письменників з Наддніпрянщини; випустив у світ 1871 р. книжку першого українського емігранта з Наддніпрянщини Павла на Свенціцького — „Вік XIX в діях літератури української“; спроводжував українські книжки для продажу на Наддніпрянщину; виступав на різних святах у славянському світі іменем українського народу.

Трохи згодом третьому з черги голові „Просвіти“ Володиславові Федоровичеві довелося урочисто проголосити, що „Просвіта“ працює, оглядаючись на цілий 20-міліонний український нарід. Приводом для того проголошення послужив закид польського посла в галицькому соймі Станіслава Поляновського, що популярні книжечки „Просвіти“ поширюють суспільну ненависть. Відкидаючи той закид, В. Федорович на загальних зборах 27. травня 1875 р. виступив зі знаменитою промовою, де вказав, що „Просвіта“ у своїй праці „не оглядається ні на п. Поляновського, ні на сойм, ні на парламент, лише на той 20-міліонний нарід, для якого вона є осередком народнього життя, якого вона є серцем і головою. Лиш цей нарід, а не хто інший, є наш суддя!“ А щоб увільнити „Просвіту“ на будуче від таких закидів неприхильних людей при обговоренні в соймі питань про субвенцію „Просвіти“, В. Федорович тоді таки заявив, що дарує „Просвіті“ 12.000 голяндських гульденів, сподіваючись, що „Просвіта“ при таких привабливих обставинах соймової допомоги (5.000 гульденів) не прийме. Збори так і ухвалили.

Не маю наміру докладно розповідати тут про те, в чому саме виявилася діяльність наступників В. Федоровича аж до сучас. голови „Просвіти“ д-ра Івана Брика, яка свідчала про незмінність основної засади тієї діяльності, а саме, що, виявом тої незмінності можуть служити такі факти, як видання за редакцією проф. Юліана Романчука відомої збірки творів українських класиків під назвою „Руська письменність“ (пізніше — „Українське письменство“), видання цілої низки праць, яких авторами є українці з різних українських земель і колоній; організація двох освітніх конгресів (1909 р. і 1929 р.) з участю в них освітніх працівників з різних українських земель та еміграції; видання періодичних органів („Письмо з Просвіти“, „Просвіта“, „Народня Просвіта“, „Життя і Знання“ та ін.); в яких активну участь брала і бере велика кількість співробітників зі всіх українських земель і колоній, і т. д.

Видатна діяльність Товариства „Просвіта“ у Львові за 70 років існування позначилася не лише на культурно-освітньому полі, але й у різних ділянках економічного життя українського народу в Галичині. Все це підляло авторитет Товариства „Просвіта“ у Львові до тієї міри, що коно заслугою придбало собі ім'я матері асоціо-го зорганізованого життя в Галичині та зайняло перше місце серед українських культурно-освітніх установ взагалі.

Сайд також вказати, що Товариство „Просвіта“ у Львові мало і має у рядках своїх почесних членів багато визначних українських письменників, учених і культурно-освітніх діячів такої ж різних українських земель. До цих людей, що на загальних зборах „Просвіти“ 1871 р. вперше заімпровізовано почесними членами двох галицьких і двох буковинських. Виділ лумав заімпровізувати і трьох наддніпрянців — Пилипа Куліша, Микола Костомарова та Василя Блазерського, але не рішуче подати свою думку на ухвалу загальних зборів, а огляну на можливість для них незримості від царського уряду*.

Культурно-освітня діяльність „Просвіти“ завжди була перейнята одною провідною думкою: національно-освітній український нарід, дати йому потрібні засоби для боротьби за існування, визначити йому належне місце серед культурних народів світу та вказати йому шляхи для створення власного державного життя.

Цяком зрозуміло, що українські культурно-освітні діячі поза Галичиною уважно стежили за діяльністю львівської „Просвіти“, щоб за її зразком заснувати у себе аналогічну організацію для поширення освіти серед українського народу. Так повстала ціла низка „Просвіт“ поза межами Галичини не лише на українських землях, але й на еміграції. Досить згадати, що 26. січня 1869 р. в Чернівецях повстало аналогічне товариство під назвою „Руська Бесіда“; від кінця 1905 р. коли революція того року в царській Росії дала українцям деяку свободу для українського друкованого слова і національних організацій, почали відкривати „Просвіти“ на Наддніпрянщині і Кубані; 29. жовтня 1920 р. повстало Товариство „Просвіта“ в Ужгороді. Немало „Просвіт“ засновано також в українських колоніях — в Звучених Державах, Канаді, Бразилії, Аргентині, в Манджурії, Франції, Югославії і т. д.

На жаль, „Просвіти“ в царській Росії недовго проіснували: влада почала їх закривати вже від 1907 р., так що перед революцією 1917 р. „Просвіт“ уже не було. Хоч і недовго було їхнє життя, всеж вони пустили глибоке коріння. Отож з перших днів революції 1917 р. Україна покритася густою мережею „Просвіт“. І на цей раз передчасно вони зачмерли: більшовицька влада 1920 р. ліквідувала „Просвіти“ з тої причини, що вони, мовляв, перейнялися „петлюрівщиною“.

Не тримайте безужиточно дома ДОЛЯРІВІВ, ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОЗИЧОК ТА ІНШИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.

Пересилайте їх в депозит до

ПРОМ-БАНКУ

Львів, ул. Гродзких 1. І. Тел. 292-15 і 200-15.

Охороніть ці цінні папери перед крадіжкою, знищенням та дивідендами про виграну зга. в реченні заімпровізувати Вам віддати.

З польської преси.

„Аж дивно, які слабі голови мають деякі поляки“.

Таке каже відомий нам пан (р.) зі „Слова Народного“. І правду каже. Підтверджує це його стаття поміщена у „Слові Народовім“ (ч. 147, з 6-го грудня ц. р.) п. н. „Помилка посла Островського“.

„Перед тижнем чи десяти днями — пише п. (р.) — митр. Шептицький вислав до шефа уряду автономної Закарпатської Русі, яку зрештою той уряд називає „Закарпатською Україною“, о. Волошин — телеграму чи лист з побажаннями і заявою, що митр. Шептицький що дня молившись за успіх тієї „Карпато-України“. Поміркуймо над цим фактом.“

„Оце польський громадянин, дотого-ж церковний достойник, зобов'язаний до вірності Річипосполитій спеціальним конкордатом договором, кому цікавиться безпосередньо з шефом державного твору, якого Річипосполита не признала і напевно не признає. Помінім зрештою обставину, що о. Волошин — це влада, яку накинута карпаторуському людові Прага, котра правдивою представницею того люду вкинула безправо до вквітці. Але що було би, якби польські громадяни частіше реагували з того, щоб звертатися до власного уряду й міністра закордонних справ і кореспондували безпосередньо: один з о. Тисон, інший з Бераном і ще інший з Гітлером чи Сталіном. Очевидно було би те, що у XVIII-ому віці, коли кожний, не тільки релігійний, але й політичний дисидент шукав підтримки в чужих могутностях: православні в Москві, протестанти в Стокгольмі, а потім у Берліні“.

Пише п. (р.) про о. Волошина як шефа державного твору, якого Річипосполита не признала і напевно не признає. Не розуміємо.

та будувалися на „буржуазних засадах“ — самодіяльності населення та виборності провідних органів.

Однак український нарід зрісся зі своїми „Просвітами“ вже в такій мірі, що байраже ставиться до тої „політосвіти“, яку так заповодило насалджують для нього услужливі агенти більшовицької влади.

Отож можна бути певним, що сьогоднішній ювілей Товариства „Просвіта“ у Львові знайде відгук і там, на Сов. Україні, правда, лише в тайниках душі українського народу, бо він позбавлений можливості прилюдно висловити свої почуття до найстаршої української культурно-освітньої установи.

Свою коротку згадку про всеукраїнське значіння дорогого усім нам Товариства „Просвіта“ у Львові дозволю собі закінчити побажаннями, щоб праця його і надалі розвивалася в тому самому напрямі, але вільно, без тих перешкод, що їх так багато зазнав ювілей дотепер уже від перших днів свого існування.

Ст. Сірополо.

який саме державний твір п. (р.) має на увазі, бо досі ми нічого не чули про те, що Річипосполита не признала Чехословаччини. Якщо добре пам'ятаємо, що про таке призначення або призначення не було навіть мови. Хіба що може п. (р.) має на увазі автономію, яку українці дістали в ЧСР. Сумніваємося чи міністр Бек має за те якінебудь претенсії до центрального уряду чехословачсько-української республіки, як взагалі не може мати претенсій до внутрішньої політики якоїнебудь чужої держави. При чому тут призначення або непризначення?!

П. (р.) має ще один бль: „Шеф групи УНДО в соймі пос. Василь Мудрий у своїй промові виступив не тільки проти внутрішніх відносин у Польщі, але теж проти польської закордонної політики на тому підставі, що є для Польщі незначною важливістю і напрямку зовнішньої політики з пошуваннями цілого громадянства, що в теперішньому часі урядові не завжди представляється. Пос. Мудрий заявив, що офіційна польська політика в справі Закарпатської Русі і польська прихильна олінія дратують національні почуття „українців“, які чуються одиницями організмом без уваги на те, в якій державі живуть.“

„Що-ж стається потім? Потім вибрав в соймі пос. Мудрого до соймової комісії саме... закордонних справ! Це дуже промоністе, коли навіть поминути політичні обставини, в яких п. Мудрий став послом“.

П. (р.) задоволений з промови посла Островського, що була відповіддю на промову українських послів. Тільки нашо пос. Островський говорив про ту витягнену до українців руку до згоди?

„Оце-ж і є помилка посла Островського, яка зрештою не є чимось його помил-“

* Батюш і писаваче цілий матеріал про ліквідацію Т-ва „Просвіта“ у Львові аж аж від 1888 до 1900 з іменем Степана Лаврівського у своїй праці — „Помилка посла Островського. „Просвіта“ у Львові“ (Вид. Т-ва „Просвіта“ у Львові Львів, 1932 208 стор.).

Висота, що він її тепер од
а) стратосферної. —

«При реалізації — чотири мільйони доларів».
Бродські 400 000 пенге (ч. 3 мільйон чеських крон).
тіаці. Між письменником і матеріальним світом.
між Бродські і Мадярщинаю, що на її підставі
вдалося публіцистом прилучити Писарського до
Мадярщини. Бродські був би історією для неї.
титул барона. Там є відомості, що історія Бродські
Тамара».

Redaktorzy: dr Iwan Smczuk, Iwan Kedryn-Rudnyckij
Редакторы: д-р Іван Сімчук, Іван Кедрын-Рудницький.